

BEROEPSBELANGEN

ONBEVOEGDE PRACTIJKEN VAN EEN TANDARTSASSISTENTE EN HET „DEKKEN” DAARVAN DOOR DE TANDARTS

Onder bovenstaande titel werd in het Ned. Juristenblad van 4 Juni j.l. een beschouwing van Mr. J. R e m m e l i n k opgenomen waarin het strafrechtelijke aspect van een dusdanige arbeidsverhouding wordt belicht.

Wij hebben gemeend dit juridische gezichtspunt, ook al heeft het betrekking op een althans in ons land uitzonderlijke situatie, in de tandheelkundige vakpers een plaats te moeten inruimen. (Red.)

Het komt voor dat een tandartsassistente („dental-nurse”) onder leiding en toezicht van een tandarts vullingen bij diens patiënten aanbrengt. De assistente oefent m.i. in dat geval onbevoegd dat onderdeel van de geneeskunst uit hetwelk tandheelkunst wordt genoemd. Het vullen van tanden en kiezen toch is van ouds bij uitstek een beroepsact des tandarts. Het wordt aan de academie aan de tandheelkundige studenten onderwezen, door tandartsen in de practijk bedreven en het moet bij de regeling van de bevoegdheid van de tandartsen „oude stijl” onder de plaatselijke behandeling van de ziekten van de tanden gerekend worden (art. 7 lid 1 Wet van 24 Juni 1876, zoals deze naderhand is gewijzigd), terwijl het bij de enumeratie van de bevoegdheden van de tandheelkundigen (art. 4 Wet van 13 Mei 1939 S. 801) zelfs apartelijk wordt genoemd. Nu kan men m.i. niet zeggen, dat, wanneer een assistente zulks doet onder toezicht en leiding van de tandarts, haar handelingen aan de tandarts toegerekend kunnen worden. Dit subtiele gepeuter in een tand kan door een controlerend tandarts nooit geheel in de hand gehouden worden. Men zal hierover gerust een deskundige kunnen raadplegen¹⁾. Dat zij ook overigens „beroepsmatig” optreedt staat wel vast. Zij werkt in de practijkkamer van een tandarts en het publiek zal voor haar handelingen betalen. Wie het geld uiteindelijk competeert doet er niet toe (H.R. 3 Jan. 1934, N.J. 1934 p. 541 W. 12749).

Willen we de tandarts strafrechtelijk vervolgen dan zullen we aan de hand van de deelnemingsregels moeten nagaan in hoeverre hij het overtreden van art. 436 Sr. door de assistente zal hebben bevorderd. Een aparte bepaling, die de

¹⁾ Elke directe geneeskundige ingreep in het menselijk lichaam is in het algemeen alleen aan de medicus voorbehouden. T.a.v. het toedienen van injecties door semi-artsen, medische studenten, verpleegsters enz. zal men de oplossing daarom niet moeten zoeken in de ontkenning dat deze mensen zelf een medische ingreep doen, doch langs de weg van het ontbreken der wederrechtelijkheid (of de aanwezigheid van noodzaak in de zin van art. 436 Sr.). Aldus ook Ktr. Haarlem 7 Febr. 1953 N.J. 1953 No. 703. De Hoge Raad (4 Nov. 1952 N.J. 1953 no. 149) liet deze kwestie enigszins in het midden, doch tendeert misschien in de andere richting.

dekkingspraktijken van geneeskundigen strafbaar stelt, gelijk Frankrijk die in de wet van 30 Nov. 1892 heeft, kennen wij niet. Allereerst komen hier aan de orde uitlokken en doen plegen. Voor het eerste is nodig, dat het initiatief van de tandarts is uitgegaan, voor het tweede, dat de schuld van de assistente „wegvalt”. In beide gevallen zal dit soms de nodige moeilijkheden geven. Kan — mits bij een voldoende scherp geconcipieerde ten laste legging — de verhouding tandarts-assistente niet als medeplegen worden aangemerkt?

Ik zou deze vraag met de volgende redenering bevestigend willen beantwoorden: Algemeen wordt aangenomen, dat het voor het medeplegen voldoende is dat de elementen van het delict door de medeplegers gezamenlijk worden opgeleverd (vgl. H.R. 21 Juni 1926 N. J. 1926 p. 1955). Voor een ambtsdelict is het b.v. voldoende dat één de hoedanigheid van ambtenaar bezit. De (negatieve) hoedanigheid „het niet toegelaten zijn tot de uitoefening van een beroep enz.” kan m.i. ook worden opgeleverd door één persoon, wanneer de ander (dus de bevoegde) deze niet heeft, wanneer men daarbij in aanmerking mag nemen, dat deze laatste slechts de bevoegdheid tot persoonlijk practiseren heeft, hetgeen hier het geval is. Ik zou het dus mogelijk achten aan de tandarts te verwijten, dat hij aan de handelingen van zijn assistente in die mate heeft medegewerkt, dat hij haar medepleger is geworden. Hij staat gelijk met de man, die toestemming heeft om (uitsluitend zelf) bomen te kappen en nu een onbevoegde gaat helpen. Er zou trouwens iets onlogisch inzitten, dat wel het mindere (het door de bevoegde uitlokken) en niet het meerdere (het daadwerkelijk medebewerkstelligen) strafbaar zou zijn. De toevallige omstandigheid, dat zulks i.c. juist anders ligt, omdat bij meer contact het gevaar voor de patiënt juist geringer wordt, lijkt mij voor het principe irrelevant.

Op de door ons voorgestane oplossing heeft m.i. geen invloed de bij N o y o n - L a n g e m e y e r (6e dr. p. 324) en v a n H a t t u m (p. 398) voorkomende stelling, dat medeplegen niet mogelijk is bij strafbare feiten, welke feitelijke elementen zozeer met de persoonlijke hoedanigheid van de dader samenhangen, dat zij zich niet van deze losgemaakt laten denken. Beroepsuitoefening als vorenbedoeld — hoezeer in het algemeen een persoonlijke bezigheid — laat zich n.l. denken als een zich tezamen en in vereniging gedragende. Het door deze schrijvers genoemde „dienstnemen als schipper” (art. 275 Sr.), „medeonder-tekening verlenen” (art. 355 aanhef en onder 1e. Sr.) en „lopen op verboden grond” (art. 461 Sr.) zijn inderdaad gedragingen, welke men zich moeilijk gecoöpererd verricht kan indenken.

Nog een enkele losse opmerking over mogelijk tuchtrechtelijk optreden tegen de betrokken tandarts¹⁾. Voor de tandartsen gelden, gelijk bekend, de normen van art. 2 der Wet van 2 Juli 1928 S. 222 betrekking hebbende op het medisch tuchtrecht, waarvan hier van belang is het voorschrift, dat de tandarts zich moet onthouden van handelingen, welke het vertrouwen in de stand der tandartsen ondermijnen. Op deze wijze heeft men b.v. vele malen te innige samenwerking met tandtechnici tegengegaan (vgl. o.m. Hof 's-Gravenhage 5 Oct. 1948 N. J. 1949 no. 257; Med. Tuchtcollege Amsterdam 21 Dec. 1948 N. J. 1949 no. 589; 17 Febr. 1950 N. J. 1950 no. 508). Het lijkt wel zeker, dat de hierbedoelde

¹⁾ Op de tandartsassistenten, die geen „geneeskundige” is, is het medisch tuchtrecht uiteraard niet van toepassing. Tuchtrecht is groepsrecht.

coöperatie met een tandartsassistente eveneens ontoelaatbaar zou worden geacht. Behalve dit publiekrechtelijk tuchtrechtelijk optreden is er nog het in de zuivere particuliere sfeer blijvende tuchtrecht der standsorganisatie, de Mij. tot bevordering der Tandheelkunde. Hiertoe is echter nodig, dat de betrokkene lid is dezer organisatie en de meeste malafide tandartsen zullen dat niet zijn.

Tot zover het artikel in het Ned. Juristenblad. Terzelfder tijd heeft de schrijver een overeenkomstige beschouwing aan dit onderwerp gewijd in het Maandblad tegen de Kwakzalverij (Nos. 2 en 3), aan welker algemene inleiding wij nog het volgende ontlene. (Red.).

Zoals altijd bij de vervolging van onbevoegde beroepsuitoefening op medisch gebied, zullen wij het ook hier weer moeten hebben van artikel 430 Sr., dat in ons land als algemene strafsanctie fungeert voor de onbevoegde uitoefening van een beperkt aantal elders in de wetgeving verder geregelde, meest intellectuele beroepen. Dit artikel is — vanwege zijn toepasselijkheid op verscheidene beroepen — uiteraard algemeen gehouden en wij zullen telkens in de bijzondere wetten moeten kijken, wat men onder de uitoefening van het betrokken beroep verstaat. In sommige wetten vindt men inderdaad een min of meer geslaagde poging tot omschrijving (vergelijk b.v. artikel 1 wet op de uitoefening der geneeskunst), bij andere beroepen mist men zelfs een dergelijke toch nog minder scherpe definitie en zal men aan de hand van de status, welke het beroep in de maatschappij nu eenmaal inneemt, de grenzen moeten bepalen. Het ligt voor de hand, dat men juist daar waar de wetgever niet geheel scherp heeft gedefinieerd of zich helemaal niet aan een omschrijving gewaagd heeft, in grenssituaties moeilijkheden ondervindt. Immers de positie van het beroep in de praktijk zal dan juist geen uitsluitel kunnen geven. Een belangrijke aanwijzing kan van zo'n geval gevonden worden in het onderwijs, dat aan de toekomstige beroepsuitoefenaar voor het behalen van het toelattende radicaal wordt gegeven. Uit de onderwerpen, aan de universiteiten aan de medische studenten onderwezen, zal men kunnen afleiden, wat men in elk geval als de essentialia van dergelijke beroepsuitoefening zal moeten opvatten.

Men dient er bij dit alles rekening mede te houden dat zelfs de meest grove analyse van werkzaamheden in elk beroep zal doen zien, dat er een aantal mechanische handelingen voorkomen, welke — mits onder contrôle van de eigenlijke beroepsuitoefenaar geschiedend — als volkomen indifferent moeten worden beschouwd. De werking van deze handelingen hangt immers geheel af van hem, die opdracht gaf of daarbij de feitelijke leiding had; extreem voorbeeld: de loopjongen van de apotheker. Met name in het bedrijfsberoep is het een gewoon verschijnsel, dat handelingen door personeel worden verricht; denk aan personeel in winkels. Naarmate het beroep moeilijker en — daardoor — persoonlijker wordt, zullen deze hulphandelingen, voor zover deze althans tegenover het publiek geschieden, steeds minder als indifferent kunnen worden aangemerkt. Komt het er bij de onbevoegde uitoefening van een beroep in het bedrijfsleven vaak niet op aan, wie de kenmerkende handeling verricht, door wiens handeling „dienst of product” aan de markt wordt gebracht, met name bij het medisch beroep gaat het juist om de betrouwbaarheid van hem, die de

eigenlijke handelingen verricht. Bij de uitleg van de termen in de beroepsuitoefening zullen wij daarom meer „naturalistisch” en minder „functioneel” moeten interpreteren. De medische wetgeving toch heeft geen economisch doel maar behartigt de belangen van de volksgezondheid. Dit betekent, dat in het algemeen alle handelingen welke rechtstreeks inwerken op de constitutie van de mens, uitsluitend door de medicus mogen worden verricht, tenzij deze handelingen door een niet-medicus verricht, zo volkomen „in de hand” kunnen worden gehouden, dat zij nog aan de medicus kunnen worden toegeschreven. Dit nu zal met name bij ingrepen in het menselijk lichaam in het algemeen niet het geval zijn. Het komt er daar te nauw op aan dan dat men ter wille van een meer economische wijze van werken concessies zou mogen doen. En als men deze in bepaalde gevallen moet doen, dan betekent dit niet dat de onbevoegde dan niet de geneeskunst zou uitoefenen — als „instrument” van de bevoegde zou moeten worden beschouwd — maar dat men langs de weg van het ontbreken der wederrechtelijkheid (of de aanwezigheid van noodzaak) tot een oplossing moet komen. Uitdrukkelijk ten aanzien van het toedienen van injecties door medische studenten, verpleegsters, enz. De Hoge Raad liet deze kwestie in zijn arrest van 4 Nov. 1952 enigszins in het midden, doch tendeerde in de andere richting.

SOCIALE TANDHEELKUNDE

Fluor Commissie Gezondheidsraad

Op 4 Augustus 1955 is op verzoek van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid een commissie uit de Gezondheidsraad geïnstalleerd die onder meer tot taak zal hebben een coördinatie op het gebied van de caries prophylaxe met fluoriden tot stand te brengen. Naast deze coördinerende taak zal deze commissie ook adviezen uitbrengen over een te volgen beleid inzake het gebruik van fluor als caries prophylacticum. Voor zover het door de Minister nuttig voor de Volksgezondheid geoordeeld wordt zullen deze adviezen openbaar gemaakt worden.

Juist de zo gunstig lijkende perspectieven van het fluor als caries prophylacticum naast de ook bestaande gevaren hebben tot het instellen van deze commissie doen besluiten, opdat geen overhaaste stappen het beleid zullen doorkruisen en de toepassing eventueel in discrediet brengen.

Het werk van deze commissie kan slechts dan slagen indien alle hierbij betrokkenen bereid gevonden kunnen worden hier hun medewerking aan te verlenen.

Om genoemde redenen verzoeken wij betrokkenen de commissie uit de Gezondheidsraad in kennis te stellen met alle projecten de caries prophylaxe met fluoriden betreffend, terwijl ook adviezen en inlichtingen op dit gebied via deze commissie gegeven kunnen worden.

De Voorzitter van de Gezondheidsraad

Dr. J. Wester